

Ключові слова: договір прокату, договір приєднання, стандартна форма, порядок укладення договору, реальний договір, типовий договір.

Федорончук А.В. Особенности договора проката как разновидности договоров присоединения

Статья посвящена исследованию отношений проката сквозь призму конструкции договора присоединения

Ключевые слова: договор проката, договор присоединения, стандартная форма, порядок заключения договора, реальный договор, типовой договор.

Fedoronchuk A.V. Features of the contract of hire as a kind of contract of adhesion.

The article focuses on relations of hiring through the prism of the construction of contract of adhesion.

Key words: contract hire, contract of adhesion, standard form, the order of the contract, the actual contract, a typical contract.

Федюк Л.В.

ПОНЯТТЯ ПРАВА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ НА ДІЛОВУ РЕПУТАЦІЮ

УДК 347.121.2

Право на ділову репутацию юридичної особирозглядається як в цивільному законодавстві, так і в цивілістичній науці. Стаття 94 Цивільного кодексу зазначає, що юридична особа має право на недоторканність ділової репутації, проте поняття права на ділову репутацию в законодавстві не визначено. Дане поняття частководосліджувалось російськими цивілістами Н.Ю. Нікулічевою, К.М. Дьяченко, А.Л. Анісімовим, С.Н. Братусем, В.А. Жакеновим, Д.І. Роговим, З.Б. Хавжоковою. З українських вчених визначення права на ділову репутацию давала І.Ф. Коваль, проте лише суб'єктів господарювання. Слід проаналізувати основні положення вище зазначених науковців, і на їх основі дослідити поняття та ознаки права юридичної особи на ділову репутацию.

Дослідник А. Л. Анісімов зазначає, що кожен суб'єкт права наділяється певною сукупністю особистих (суб'єктивних) прав, що визначають його правове становище, і в їх число входить суб'єктивне право на ділову репутацию. До моменту порушення ділової репутації цивільне право охороняє ці особисті немайнові відносини шляхом покладання загального обов'язку утримувати-

ся від їх порушення [1, с.19]. Його позиція не дає підстави говорити про існування суб'єктивних прав на ділову репутацію. От на думку С. Н. Братуся, зміст суб'єктивного права слід розкривати насамперед через позитивні дії самого володільця суб'єктивного права [2, с.9]. За словами О.М.Дьяченко, абсолютне право на ділову репутацію представляє собою можливість суб'єкта формувати, володіти, використовувати і розпоряджатися належною йому діловою репутацією на своїм розсуд і в своєму інтересі шляхом вчинення системи юридичних і фактичних дій, а також вимагати від усіх третіх осіб утримуватися від порушень його права на ділову репутацію [3, с.128]. Такі визначення більше розкривають правомочності досліджуваного права, ніж саме право.

В літературі також вказується, що право на ділову репутацію полягає в можливості отримати адекватну оцінку поведінки особи, а також правомочності на істинність інформації про факти поведінки особи, узгодженої з вимогами моралі [4, с.15-16]. Схожа точка зору сформульована Д. І. Роговим, згідно з якою ділова репутація є об'єктом права на достовірну суспільну оцінку не протиправної діяльності, яка полягає в тому, що громадянин, який реалізує не протиправні інтереси, має право на те, щоб інформація, поширювана про нього, відповідала дійсності і не порушувала його право на ділову репутацію [5, с.17]. Законодавець відображає іншу позицію до ділової репутації, що проявляється в особливому правовому регулюванні, не обмежуючись лише її захистом.

От Н.Ю.Никуличева приходить до визначення, за яким суб'єктивне право на ділову репутацію – це забезпечена законом міра можливої поведінки, яка об'єднує правомочності на визначення ділової репутації і по її використанню та відчуженню, а також правомочність вимоги відповідної поведінки від зобов'язаних осіб і правомочність на захист [6, с.10]. Що стосується правомочностей, які включені у визначення, то не варто включати відчуження до їх складу, оскільки, на нашу думку, особисті немайнові права мають таку ознаку як невідчужуваність, але ознаки і правомочності права на ділову репутацію ми ще нижче розгля-

немо. З визначення ми бачимо, що дане право не обмежується захистом, а й регулюється законом.

Право на ділову репутацію у дослідженнях І.Ф.Коваль визначається як забезпечена законом можливість суб'єкта господарювання здійснювати на свій розсуд незаборонені законом дії, спрямовані на формування і використання ділової репутації, а також вимагати від інших осіб утримуватись від посягань на неї [7, с.82], але воно стосується лише тих юридичних осіб, які беруть участь в господарській діяльності.

Щоб дати повне визначення праву на ділову репутацію юридичної особи, то крім самих визначень, слід проаналізувати ознаки цього права. Дослідниця І.Ф.Коваль говорить про деякі з них, і зазначає, що момент виникнення цього права в законодавстві не визначено, а в науці склалися різні підходи щодо нього. Авторка дотримується позиції, згідно з якою ділова репутація і право на неї виникають одночасно з моменту створення суб'єкта господарювання. При цьому уточнюється, що рівень ділової репутації в момент створення господарської організації може бути різним, оскільки на цьому етапі він залежить в основному від репутації засновників, яка переноситься на ділову репутацію створеної організації. Право на ділову репутацію є немайновим і невідчужуваним правом [8, с.8].

Виділяють такі особливості суб'єктивного права ділову репутацію:

1) воно є особистим немайновим правом, не пов'язаним з майновими. У зв'язку з цим таке право традиційно характеризується тим, що виникає з приводу об'єктів, які не мають матеріального змісту, не може бути відокремлене від особистості носія і передано іншим суб'єктам цивільного права, має властивість індивідуалізації особи володільця даного права;

2) воно є абсолютним правом з огляду на те, що суб'єктивному праву уповноваженої особи кореспондує обов'язок невизначеного кола осіб. Разом з тим, воно має свою специфіку в порівнянні з іншими суб'єктивними правами подібного роду, адже власник права здійснює належні йому права своїми діями, напри-

клад, створює уявлення у оточуючих про власну репутацію, поза рамками права;

3) йому притаманні деякі особливості змісту і здійснення. Зміст особистого немайнового права не включає, за загальним правилом, здійснення позитивних цивільно-правових дій, хоча уповноважених суб'єкт на свій розсуд використовує належні йому особисті нематеріальні блага, об'єктивне право не визначає, як повинен вести себе носій відповідних прав, а передбачає лише їх захист, коли вони вже порушені. Здійснення особистих немайнових прав має свою особливість в тому, що законом визначаються не межі реалізації нематеріальних благ уповноваженою особою, а встановлюються межі вторгнення сторонніх осіб в особисте середовище і, якщо ці межі порушуються, допускається застосування примусових заходів до їх відновлення;

4) момент його виникнення має певну специфіку, адже воно існує об'єктивно незалежно від його правової регламентації і потребують правового захисту тільки в разі посягання на таке благо [9, с.180]. Третя ознака викликає деякий сумнів, оскільки тут говориться про обмеження здійснення цього права захистом, ми не згодні й з четвертою рисою, оскільки знову є обмеження правової регламентації лише при посяганні на ділову репутацію.

За іншими дослідженнями, право на ділову репутацію допустимо розглядати як особливе з притаманними йому ознаками і особливостями:

1) це право є суб'єктивним. Суб'єктивне право надає особі можливість задовольнити свої матеріальні і духовні потреби (користуватися соціальними благами);

2) воно об'єднує в собі правомочності: на визначення ділової репутації, по використанню і відчуженню, вимоги певної поведінки від зобов'язаних осіб та на захист. Як ми вже підкреслювали вище, особисте не майнове право на ділову репутацію не може бути відчужене юридичною особою, адже воно є невід'ємним від особи;

3) це право є абсолютним. Воно є абсолютним з огляду на те, що суб'єктивному праву уповноваженої особи кореспон-

дує обов'язок невизначеного кола осіб. Суть цього загального обов'язку полягає в утриманні від посягання на ділову репутацію особи;

4) юридичним фактом його виникнення є активні дії управомоченої особи, спрямовані на визначення значення ділової репутації для різних цілей. Ряд цивілістів стверджує, що немайнові відносини, не пов'язані з майновими, не входять до предмету регулювання цивільного права, зазначаючи, що воно використовується лише для захисту такого роду відносин, але не для їх прямої регламентації, але в даному випадку більш переконливою видається все ж позиція інших вчених, які вважають, що розширення цивільно-правової бази для захисту особистих немайнових благ і визнання факту наявності у громадян і юридичних осіб суб'єктивних прав з приводу цих благ принципово виключає можливість відкидати застосування цивільного законодавства для регулювання здійснення цих прав. Таким чином, можна констатувати, що сучасне цивільне право містить положення, які спрямовані на регулювання та захист права на ділову репутацію і суттєво відрізняються від колишнього цивільного законодавства, що обмежувало свободу та особисту ініціативу суб'єктів цивільного права;

5) юридичними особами, здатними бути володільцями цього права є лише комерційні юридичні особи [10, с.71]. Остання ознака є не лише суперечливою, а й взагалі, на нашу думку, порушує принцип рівності учасників цивільних правовідносин: юридичні особи повинні мати однакові особисті немайнові права, незалежно від того, чи займаються вони підприємницькою діяльністю.

Не викликають суперечностей такі характерні риси даного права:

1) дане суб'єктивне цивільне право тісно пов'язане з особою право володільця (є суто особистими правами);

2) носять нематеріальний характер;

3) мають об'єктом нематеріальні блага;

4) носять абсолютний характер і складаються по типу відносин власності: присвоєння об'єкта суб'єктом і його панування над належним йому нематеріальним благом [11, с.74].

Отже, право на ділову репутацію юридичної особи носить загальні ознаки особистих немайнових прав, його можна визначити як суб'єктивне немайнове право юридичної особи на благо, яке характеризує загальну думку про цю особу, що склалася на підставі оцінки її діяльності. Це право має неекономічний характер, є абсолютним, невідчужуваним, загальним для всіх юридичних осіб та індивідуалізує їх.

1. Анисимов А.Л. *Гражданско-правовая защита чести, достоинства и деловой репутации по законодательству Российской Федерации*. – М.: Владос-пресс, 2001. – 224с.
2. Братусь С.Н. *Субъекты гражданского права*. – М.: Государственно-изд-во юридической литературы, 1950. – 368 с.
3. Дьяченко Е.М. *Деловая репутация юридических лиц: Дисс. ...канд. юр.наук: 12.00.03. / Кубанский государственный университет*. – Краснодар, 2005. – 218с.
4. Жакенов В. А. *Личные неимущественные права в советском гражданском законодательстве и их социальное значение: Автореф. дис. ...канд. юрид. наук.* – М., 1984. – 27 с.
5. Рогов Д. И. *Механизм гражданско-правового регулирования отношений, возникающих по поводу чести, деловой репутации и доброго имени граждан: Автореф. дис. ...канд.юр.наук.* - Екатеринбург, 2003. - 23 с.
6. Никуличева Н.Ю. *Право юридических лиц на деловую репутацию и его гражданско-правовая защита: Автореф.дисс. ...канд.юр.наук: 12.00.03. / Российская академия наук Сибирское отделение Институт философии и права*. – Новосибирск, 2004. – 23с.
7. Коваль И.Ф. *К вопросу о понятии деловой репутации хозяйствующих субъектов. // Праці підсумкової наук.конф. Донецького національного університету за період 1999-2000рр.: Правознавство*. – Донецьк: ДонНУ. – 2001. – С.81-82.
8. Коваль І.Ф. *Право на ділову репутацію суб'єктів господарювання і його позасудовий захист від неправомірного використання: Автореф.дис. ...канд..юр.наук: 12.00.04. / НАН України Інститут економіко-правових досліджень*. – Донецьк, 2005. – 23с.
9. Хавжежкова З.Б. *Защита чести, достоинства и деловой репутации: Дисс. ...канд.юр.наук: 12.00.03.* – М., 2009. – 205с.
10. Никуличева Н.Ю. *Право юридических лиц на деловую репутацию и его гражданско-правовая защита: Дисс. ...канд.юр.наук: 12.00.03. /*

Российская академия наук Сибирское отделение Институт философии и права. – Новосибирск, 2004. – 177с.

11. Дьяченко Е.М. *Деловая репутация юридических лиц: Дисс. ...канд. юр. наук: 12.00.03. / Кубанский государственный университет. – Краснодар, 2005. – 218с.*

Федюк Л.В. Поняття права юридичної особи на ділову репутацію

В даній науковій статті досліджуються поняття та ознаки права на ділову репутацію такого суб'єкта цивільних правовідносин як юридична особа. Стаття розкриває особливості права юридичної особи на ділову репутацію. На основі аналізу різних поглядів науковців щодо права на ділову репутацію, дається власне визначення даного права.

Ключові слова: особисті немайнові права, право на ділову репутацію.

Федюк Л.В. Понятие права юридического лица на деловую репутацию

В данной научной статье исследуются понятие и признаки права на деловую репутацию такого субъекта гражданских правоотношений как юридическое лицо. Статья раскрывает особенности права юридического лица на деловую репутацию. На основе анализа различных взглядов ученых относительно права на деловую репутацию, дается собственное определение данного права.

Ключевые слова: личные неимущественные права, право на деловую репутацию.

Fedyuk L.V. The concept of the right of legal entity to business reputation

In this scientific article researches the concept and characters of the right to business reputation of such civil legal relations subject as a legal entity. The article reveals the features of right of legal entity to the business reputation. Based on the analysis of different views of scholars on the right to business reputation, gives own definition of this law.

Key words: personal non property rights, the right to business reputation.

Шайковський А.А.

ВИЗНАЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ПРИРОДИ ТЕМПОРАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ПРАВОВОГО ЧАСУ

УДК 347.1

Актуальність теми. В сучасній правовій системі сутність будь яких правовідносин, визначення їхнього змісту, прав та обов'язків учасників, способів реалізації та захисту визначаються прямо або опосередковано завдяки темпоральним показникам. Як наслідок, виникнення, зміна, заміна або ж припинення правовідносин залежить насамперед від часової визначеності.